

РОЗДІЛ II

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 37.013.42:305

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-59-62

Байдюк Наталія Василівна,

кандидат педагогічних наук,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси

orcid/0000-0003-2086-1847

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Інноваційні інтерактивні технології гендерної освіти схарактеризовано як нові освітні практики, спрямовані на поширення ідей гендерної рівності та підвищення рівня гендерної чутливості шляхом активної взаємодії учасників. До таких форм роботи належать: гендерні кемпи, гендерні квести, флеш-моби, форум-театри, гендерне спортивне орієнтування та ін. Основними критеріями використання інтерактивних технологій гендерної освіти у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів є: інноваційність та гнучкість змісту, групова інтерактивна взаємодія, можливість практичного застосування наявних професійних знань, творчий, пошуковий характер діяльності учасників. Розкрито алгоритм, особливості, переваги та недоліки використання технології Open Space («Відкритий простір») та квест-технології у процесі формування гендерної компетентності майбутніх педагогів.

Ключові слова: інтерактивні технології, професійна підготовка, гендерна освіта, гендерне виховання, гендерні взаємини, гендерна компетентність, Open Space («Відкритий простір»), квест.

Постановка проблеми. На сучасному етапі Україна перебуває на шляху нової наскрізної стратегії – гендерного підходу, орієнтованого на формування й утвердження державної політики рівних можливостей, що створює умови для цілісного розвитку особистості. Освіта, як один з найбільш важливих соціальних інститутів, має суттєвий вплив на гендерні відносини, й тому гендерна освіта, гендерне виховання, формування сприятливих умов для гендерної соціалізації є актуальними напрямками професійної діяльності педагогів – фахівців, які здійснюють соціальне виховання молодого покоління.

Впровадження гендерної складової в процес професійної підготовки майбутніх фахівців регламентовано низкою нормативно-правових актів, серед яких особливе значення мають наказ МОНМСУ № 839 від 10.09.2009 р. «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» та проект Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2021». Відповідно до зазначених документів, держава спрямовує зусилля на формування в суспільстві культури гендерної рівності шляхом включення до навчальних програм стандартів гендерної освіти, навчання фахівців із гендерних питань, здійснення наукових досліджень із впровадження гендерного підходу в систему освіти.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади інтеграції гендерної складової в освітній процес вищої школи досліджують: І. Загайнов, І. Кльоцина, В. Кравець, О. Луценко, О. Петренко, Н. Приходькіна, Л. Столярчук, О. Цокур та ін. Роль гендерної освіти та гендерного виховання у формуванні гармонійних гендерних взаємин молоді стала об'єктом вивчення М. Бояркіної, С. Вихор, Т. Дороніної, Л. Шустової, С. Яшник та ін.

Проте серед значної кількості досліджень немає таких, де цілісно було охарактеризовано педагогічні технології, що сприятимуть формуванню вмінь розв'язувати професійні завдання у сфері гармонізації гендерних взаємин молоді (учнівському та студентському колективі, інститутах громадянського суспільства, під час організації дозвілля, вуличних акцій та ін.).

Мета статті: розкрити потенціал інноваційних інтерактивних технологій гендерної освіти у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів.

Результати дослідження. Педагогічна інноватика – це сфера науки про створення нової практики освіти, збагачення навчання новими ідеями, методами, формами, засобами і технологіями, які відповідають схемі: «ідея – процес – результат». В основі таких

технологій – стимулювання активної діяльності студентів до пошуку та прийняття рішень [1, с. 211].

Інноваційна педагогічна технологія об'єднує викладачів з новими ідеями та практичними методиками, студентів із активним освітнім потенціалом, змістове наповнення професійної підготовки, засоби навчання, що сприяють процесу її оптимізації. Інноваційні педагогічні ідеї, що ґрунтуються на діалогічній взаємодії суб'єктів педагогічного процесу, покладено в основу проблемного, особистісно зорієнтованого, ігрового навчання (ситуаційно-рольові, дидактичні, організаційно-діяльнісні, ділові, творчі, імітаційні ігри), соціального проектування, тренінгів [3].

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що освітній процес відбувається шляхом постійної активної взаємодії всіх суб'єктів. Фактично будь-яка інтерактивна технологія передбачає фізичну, соціальну та пізнавальну активність, кожна з яких є значущою для досягнення результатів відповідно до поставлених ігрових, розвивальних та початкових цілей. Характерними рисами використання інтерактивних технологій є стиль всезагального занурення в процес діяльності, виконання завдань в умовах певної невизначеності, що сприяє об'єднанню спільних зусиль для прийняття рішень, розвиває креативний потенціал [4, с. 24].

Важливим є той факт, що в інтерактивному навчанні змінюється роль викладача, його активність поступається активності студентів, а завдання викладача як організатора полягає в зовнішньому управлінні процесом, створенні умов для ініціативного та творчого пошуку ефективних рішень, встановленні зворотного зв'язку. Власний практичний досвід постає як передумова для пошуку нової інформації, аналізу нових результатів та прийняття нових рішень.

До умов інтерактивного навчання належать: організація навчального процесу як багатосторонньої партнерської інтенсивної комунікації; сприятлива психологічна атмосфера; спеціальна організація навчального простору [5, с. 21]. Окрім цього, вважаємо за доцільне розкрити умови ефективності застосування інтерактивних форм та методів навчання, визначені Н. Телегіною:

- організаційно-педагогічні (взаємодія педагогів та студентів залежно від їх кількості, організація навчального простору, регламент занять, тайм-менеджмент кожного інтерактивного етапу, чіткі правила роботи);

- методичні (розподіл навчального матеріалу на змістові одиниці залежно від цілей етапів заняття, поєднання індивідуальних форм із парними або груповими формами, розробка дидактичного матеріалу);

– особистісні (психологічна готовність викладача та студентів до взаємодії в процесі навчання, створення мотиваційного середовища та сприятливого психологічного клімату) [7].

Використання інтерактивних методів розвиває комунікативну компетентність, формує готовність до роботи з дітьми та молоддю, сприяє виробленню досвіду прийняття рішень та розв'язанню суперечливих ситуацій, що можуть трапитися як у майбутній професійній діяльності вчителя, так і в щоденній взаємодії з представниками різних гендерів. Крім того, інтерактивна взаємодія дозволяє по-новому підійти до наявних у суспільстві гендерних стереотипів та відкриває шляхи їх трансформування відповідно до умов, що постійно змінюються.

Зауважимо, що в основу інтерактивних методів навчання покладено особистісно-орієнтований підхід, який орієнтує на максимальне використання індивідуального досвіду студентів, потребу в самоорганізації, самовизначенні та саморозвитку, а також діяльнісний підхід, що дозволяє перейти від пасивного засвоєння інформації під час традиційних лекцій до активної участі в процесі пізнання. Робота в малих групах забезпечує розгляд складних питань, що потребують комплексного вивчення та нових підходів до їх інтерпретації, зворотній зв'язок з аудиторією. Застосовуючи діяльнісний підхід у процесі підготовки студентів до гармонізації гендерних взаємин, вважаємо за потрібне звернути увагу на такі особливості:

- особистість, яка не здатна змінити власні гендерні установки, не здатна спричинити істотний вплив на інших;
- дібрані завдання мають відповідати інтересам студентів та враховувати вже наявний досвід гендерної взаємодії;
- особливий регламент роботи, що сприяє необхідності використання для роботи над темою не менш ніж 4-х аудиторних годин із короткою перервою з метою більш глибокого занурення студентів у проблемний матеріал;
- формування досвіду співробітництва та партнерства за допомогою спільних цілей, мотивацій та колективного прийняття рішень [4, с.16-17].

До інтерактивних методів навчання належать і *гендерно чутливі освітні практики* – форми роботи, що мають на меті поширення ідеї гендерної рівності, підвищення рівня гендерної чутливості. Використання інтерактивних форм і методів у гендерній освіті передбачає елементи тренінгу, дискусії, гендерний аналіз, перегляд та обговорення відеоматеріалів на гендерну тематику [8], розгляд життєвих ситуацій крізь призму гендеру, педагогічні

спостереження, організацію творчих справ. Окрім зазначених, до *інноваційних інтерактивних технологій гендерної освіти* зараховано гендерні кемпи, гендерні квести, флеш-моби, форум-театри, гендерне спортивне орієнтування, що належать переважно до позанавчальних форм діяльності студентів.

Таким чином, *інноваційними інтерактивними технологіями гендерної освіти* є нові освітні практики, спрямовані на поширення ідеї гендерної рівності та підвищення рівня гендерної чутливості шляхом активної взаємодії учасників. Характерною рисою є алгоритмізованість, цілісність, результативність та можливість відтворення. Інноваційні інтерактивні технології гендерної освіти спрямовано на формування гендерно орієнтованих умінь педагога, що є передумовою для ефективного розв'язання професійних завдань у сфері гармонізації гендерних взаємин молоді.

Для проведення експериментальної роботи, спрямованої на формування гендерної компетентності майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей, запропоновано такі інноваційні інтерактивні форми навчальної роботи як технологія «Open Space» («Відкритий простір») та квест-технологія. Основними критеріями відбору цих технологій стали: інноваційність та гнучкість змісту, групова інтерактивна взаємодія, можливість практичного застосування наявних професійних знань, творчий, пошуковий характер діяльності учасників. Важливу роль відіграє природне прагнення молодих людей до самостійного розв'язання завдань.

Суттєва перевага технології *Open Space* («Відкритий простір») полягає в можливості протягом порівняно короткого часу опрацювати багато тем та виробити найбільш ефективні шляхи розв'язання проблем. Назва «Відкритий простір» зумовлена тим, що теми для обговорення визначені не організаторами, а самими учасниками, які потім і працюють над ними в паралельних групах.

Особливістю методу є відсутність фіксованих груп: учасники можуть переходити з однієї тематичної групи до іншої під час обговорення. Результати роботи груп мають бути задокументовані у вигляді протоколів та роздані всім учасникам [2].

Робота за цією технологією допомагає створити творчу атмосферу та виявити питання, що з певних причин виявилися поза увагою навчальних програм, але становлять інтерес для студентів. Саме в цьому й полягає одна з основних переваг *Open Space* – кожен учасник отримує можливість опрацювати теми, що відображають індивідуальний гендерний досвід і не з'являються в навчальних програмах. Орієнтовну структуру технології *Open Space* запропоновано у таблиці 1.

Таблиця 1

Структура технології *Open Space*

1. Початок.	Ознайомлення з технологією <i>Open Space</i> , оголошення загальної теми зустрічі.
2. Ринок пропозицій.	Формулювання учасниками окремих тем в межах загальної, розташування їх на «дощці оголошень», вибір учасниками тем для опрацювання, формування груп та початок обговорення
3. Робота у групах.	Опрацювання тем, фіксація всіх ідей та пропозицій у протоколах.
4. Презентація результатів.	Етап додано до традиційної технології <i>Open Space</i> з метою представлення результатів роботи паралельних груп у загальному колі, що дає змогу озвучити матеріал, обговорити найбільш дискусійні моменти та визначити можливі теми для наступних зустрічей. Презентує результати керівник групи, що працювала над тією чи іншою темою.
5. Вибір. Ранжування. Оцінка. Підрахунок.	Метою етапу є відбір учасниками ключових тем шляхом присвоєння рангового місця в загальному переліку. Кожен керівник групи підраховує бали, поставлені темі, над якою працювала його команда.
6. Конвергенція.	Оголошення тем, що виявилися найбільш важливими, за потреби – детальне опрацювання актуальних проблем із урахуванням запропонованих ідей, висновків та рекомендацій.
7. Підведення підсумків.	Збір учасників у загальному колі та обмін враженнями про роботу в <i>Open Space</i> .

Другою обраною інтерактивною формою роботи стала технологія організації та проведення *квестів* (англ. «Quest» – пошуки). Ми поділяємо думку І. Сокол, яка розглядає квест як приклад організації інтерактивного навчального середовища, ігрову технологію та діяльність, орієнтовану на розв'язання проблеми [6].

Навчальна діяльність у квесті має чітко поставлене завдання, ігровий задум, визначені правила та ставить за мету покращення знань і умінь учасників. *Особливостями квесту* є: розв'язання освітніх завдань через ігрову діяльність; упровадження

новітніх технічних засобів навчання; цілеспрямоване мотивування емоційної та інтелектуальної активності учасників; пошуковий характер навчальної діяльності; розвиток інформаційної та медійної грамотності. У квесті передбачено розмаїття завдань: розв'язання ребусів, загадок, кросвордів, гра «Крокодил», тематичне проходження маршруту, створення плакатів, колажів, реклами-антиреклами, проєктів на основі мозкового штурму, короткі хореографічні та театральні постановки з елементами психодрами, тренінгові вправи, творча діяльність у техніках «аквагрим»,

«квілінг», «декупаж» тощо. Поєднання елементів, їх трансформація дозволяють створювати нові форми роботи. Крім того, квест є унікальним не лише за формою, а й за змістом. Однакові сценарії, завдяки свободі дії учасників та спонтанності розвитку сюжету, призводять до різних результатів. Важливим є й те, що цей метод, як гра за своєю сутністю, робить навчальний матеріал доступним, але не за рахунок його спрощення, а завдяки вибору прийомів, що поєднують теоретичний аспект підготовки з практичною стороною майбутньої професійної діяльності [8].

Окрім того, квести вирішують ряд завдань, на які спрямовані форми інтерактивної взаємодії: формування навичок роботи в команді, розвиток творчого підходу, толерантності, уміння відстоювати власний погляд, мобілізація особистісних ресурсів, програвання рольових сценаріїв у різних життєвих ситуаціях. Таким чином, гендерний квест – це пригідницька дидактична гра, наповнена гендерною проблематикою.

Під час квесту увагу зосереджено не лише на проходженні маршруту, а й на виконанні переважно інтелектуальних завдань, при цьому часові показники враховують опосередковано. У гендерному квесті передовсім – творчий характер діяльності, уміння знайти правильне рішення. Окрім того, в підсумку квест має на меті створення певного кінцевого продукту, що слугуватиме орієнтиром для подальшої діяльності.

Підкреслимо, що організація квесту та набір завдань створюють цілісну картину, яка дозволяє учасникам узагальнити пережитий досвід та структурувати отриману інформацію. Викладач-організатор визначає освітні цілі квесту, складає сюжетну лінію, забезпечує організацію пошуково-дослідницької навчальної

діяльності студентів. Зауважимо, що у квесті оцінюють не лише кінцевий результат, а й процес діяльності.

Квест як технологія має суттєві переваги: додаткову мотивацію до навчання, можливість отримати знання за межами навчального закладу, стимул до співпраці, розвиток уміння самостійно приймати рішення, розвиток творчого мислення, розширення світогляду, стимулювання пізнавальної активності. Основна перевага квесту як педагогічної технології полягає у високій мотивації та засвоєнні комплексу гендерно орієнтованих знань, умінь та навичок під час ігрової діяльності.

Серед недоліків квесту – доволі складний процес підготовки та проведення заходу, наявність необхідних матеріальних затрат, пов'язаних із розміщенням завдань по маршруту, придбанням інвентарю для виконання завдань, залежність від погодних умов, потреба в залученні професійних квесторів, ризики порушення правил техніки безпеки під час проведення квесту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, запропоновані інноваційні інтерактивні технології гендерної освіти підвищують зацікавленість молоді гендерною проблематикою, посилюють прагнення змінювати застарілі гендерні стереотипи й формувати нову, гармонійну систему гендерної взаємодії, дозволяють більш чітко усвідомити правила побудови гармонійних гендерних взаємин, ознайомлюють з методикою проведення інформаційно-просвітницьких заходів з гендерної освіти, дозволяють більш повною мірою використати досвід учасників. Перспективою подальших досліджень є вивчення переваг використання кейс-технології та технології тренінгу з метою формування гендерної компетентності майбутніх педагогів.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004. – 351 с.
2. Клуб устойчивого развития: в помощь лидеру / под. общ. ред. Г. В. Веремейчик. – Минск : Минсктиппроект, 2006. – 114 с.
3. Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. М. Мельничук. – Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2011. – 43 с.
4. Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение: учеб. пособие. / А. И. Панфилова. – Москва : Академия, 2009. – 192 с.
5. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – Київ : А. С. К., 2007. – 144 с.
6. Сокол І. М. Підготовка вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. М. Сокол – ДВНЗ «Запорізький національний університет». – Запоріжжя, 2016. – 23 с.
7. Телегина Н. В. Педагогические условия развития учебно-познавательных компетенций на интерактивном занятии: компетентностный и квалиметрический подходы / Н. В. Телегина // Наука и образование: современные тренды: коллективная монография / гл. ред. О. Н. Широков. – Чебоксары : ЦНС «Интерактив плюс», 2015. – № VIII. – С. 256–278.
8. Щелина С. Потенциал квеста как педагогической технологии формирования у подростков установки ведения здорового образа жизни / С. Щелина, А. Чудакова // Молодой ученый. – 2014. – № 21.1. – С. 146–149.

References

1. Dichkiv'ska I. M. 2004, *Innovatsiyni pedagogichni tekhnologii* (Innovative pedagogical technologies) Kyiv, Akademvidav Publ, 351 p.
2. Veremeychuk G. V. 2006, (Eds.) *Klub ustojchivogo razvytija: v pomoshh' lyderu* [Club for Sustainable Development: To help Leader] Minsk, Mynsktypproekt Publ. 114 p.
3. Mel'nychuk I. M. 2011, *Teoriya i metodyka profesijnoi' pidgotovky majbutnih social'nyh pracivnykiv zasobamy interaktyvnyh tehnologij u vyshhyh navchal'nyh zakladah*. Avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : spec. 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesijnoi' osvity» [Theory and methodology of professional training of future social workers by means of interactive technologies in higher educational institutions] (*Extended abstract of candidate's thesis*) Ternopil, 43 p.
4. Panfylova A. P. 2009, *Ynnovacyonnue pedagogicheskiye tehnologyy: Aktivnoe obuchenye* (Innovative pedagogical technologies: Active learning) Moscow, Akademyja Publ, 192 p.
5. Pometun O. I. 2007, *Encyklopedija interaktyvnoho navchannja* (Encyclopedia of Interactive Learning) Kyiv : A. S. K Publ, 144 p.
6. Sokol I. M. 2016, *Pidgotovka vchyteliv do vykorystannja kvest-tehnologii' v systemi pisljadyplomnoi' osvity*: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: spec. 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesijnoi' osvity» [Training of teachers to use quest-technology in the system of postgraduate education] *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporozhye, 23 p.
7. Telegina N. V. *Pedagogicheskie uslovija razvitija uchebno-poznavatel'nyh kompetencij na interaktivnom zanjatii: kompetentnostnyj i kvalimetriceskij podhody* (Pedagogical conditions of development of educational and cognitive competences on interactive lesson: competence and qualimetric approaches). Nauka i obrazovanie: sovremennye trendy, Cheboksary, 2015, Vol. VIII, pp. 256–278.
8. Shelen S., Chudakova A. *Potencyal kvesta kak pedagogicheskoy tehnologyy formirovaniya u podrostkov ustanovky vedeniya zdorovogo obraza zhizny* (The potential of the quest as a pedagogical technology for the formation of healthy lifestyle in adolescent) . *Molodoj ucheny*, 2014, Vol. 21.1, pp.146–149.

Инновационные интерактивные технологии гендерного образования – это новые образовательные практики, направленные на распространение идеи гендерного равенства и повышение уровня гендерной чувствительности путем активного взаимодействия участников. К таким формам работы отнесены: гендерные кэмпы, гендерные квесты, флеш-мобы, форум-театры, гендерное спортивное ориентирование и др. Основными критериями использования интерактивных технологий гендерного образования в процессе профессиональной подготовки будущих педагогов являются: инновационность и гибкость содержания, групповое интерактивное взаимодействие, возможность практического применения имеющихся профессиональных знаний, творческий поисковый характер деятельности участников. Раскрыто алгоритм, особенности, преимущества и недостатки использования технологии Open Space («Открытое пространство») и квест-технологии в процессе формирования гендерной компетентности будущих педагогов.

Ключевые слова: интерактивные технологии, профессиональная подготовка, гендерное образование, гендерное воспитание, гендерные отношения, гендерная компетентность, Open Space («Открытое пространство»), квест.

Education, as one of the most important social institutions, has a significant impact on gender relations, which is why gender education and the formation of favorable conditions for gender socialization are relevant areas of professional activity of teachers who specialize in social education of the younger generation. To describe the possibility of using innovative interactive technologies of gender education in the process of training future educators. Innovative interactive technologies of gender education are described as new educational practices aimed at spreading the idea of gender equality and raising the level of gender sensitivity through active engagement of participants. Such work forms include: gender camps, gender quests, flash mobs, forum-theaters, gender sports orientation, and others. The characteristic features of interactive technologies of gender education are defined: algorithm, integrity, efficiency, ability to reproduce and orientation on the formation of gender-oriented skills of the teacher. The main criteria for using interactive technologies of gender education in the process of training future educators are: innovation and flexibility of content, group interactive interaction, the possibility of practical application of existing professional knowledge, creative, search character of the activities of participants. The algorithm, features, advantages and disadvantages of using Open Space technology and quest-technology in the process of formation of gender competence of future teachers are revealed. Thus, the proposed innovative interactive technologies of gender education increase the interest of young people in the gender perspective, strengthen the desire to change outdated gender stereotypes and form a new, harmonious system of gender interaction, allow more clearly understand the rules for building harmonious gender relations, familiarize with the method of conducting information and education on gender enlightenment, allow us to fully utilize the experience of the participants. The prospect of further research is the study of the benefits of using case technology and training technology to form the gender competence of future educators.

Key words: interactive technologies, vocational training, gender, gender education, gender relations, gender competence, open space, quest.

УДК 316.72:378:373.2.011.3-051(045)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-62-66

Добош Олена Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглядаються питання підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в полікультурному освітньому середовищі Закарпаття; розкрито сутність полікультурної освіти майбутніх вихователів; на основі аналізу навчального плану зі спеціальності «Дошкільна освіта» визначено дисципліни та теми, дотичні до проблем полікультурності та підготовки майбутніх вихователів до діяльності у полікультурному освітньому середовищі; продемонстровано полікультурний ресурс дисциплін варіативної частини навчального плану.

Ключові слова: полікультурна освіта, полікультурна підготовка, полікультурне виховання, майбутній вихователь, полікультурне освітнє середовище, професійна підготовка.

Постановка проблеми. Україна історично склалася й існує як багатонаціональна держава, де проживає більше 125 народностей, представлені майже всі світові релігії і раси, до складу населення якої входять різні етнічні спільноти. Цей аспект завжди відбивався на її соціально-економічному, політичному і культурному житті. Тому проблеми збереження і розвитку надбань народів, що населяють Україну виходять на перший план освітньої, кадрової та молодіжної політики регіонів. Актуальним також є пошук ефективних шляхів взаємодії різних етнокультур, зближення людей різних національностей та запобігання міжетнічних конфліктів, які мають місце на тлі політичного життя нашої держави. Значну роль у вирішенні цієї проблеми відіграє саме освіта, одним із завдань якої є підготовка особистості, здатної сприймати і розуміти не лише власні, а й культурні цінності інших народів, бути спроможною до міжетнічної і міжкультурної комунікації.

Полікультурне виховання ґрунтується на засадах гуманізму, свободи, рівності та соціальної справедливості у всебічному розвитку особистості та на створенні навчальним закладом умов для збереження й розвитку національних мов і культур. Взаємозбагачення духовного світу кожного народу за рахунок творчого поєднання національних здобутків інших націй є однією з установок полікультурного виховання. Порушення цієї єдності,

перебільшення соціальної функції домінуючого етносу створює загрозу для мирного співробітництва всіх людей незалежно від їх національної приналежності.

За визначенням В.Макаєва, «полікультурне виховання» – включає не тільки освіту людини, але й мету, завдання й основні напрямки формування особистості, готової й здатної жити у сучасному суспільстві. Під полікультурною освітою розуміється освіта, що включає прилучення підростаючого покоління до етнічної, національної і світової культури, розвиток на цій основі планетарної свідомості, формування готовності й умінь жити в багатонаціональному середовищі [5]. Полікультурне виховання слід розглядати як частину педагогічних зусиль, що забезпечують культурно-соціальну ідентифікацію особистості, відкрити іншим культурам. Зміст полікультурної освіти будується навколо чотирьох орієнтирів: соціокультурної ідентифікації особистості; освоєння системи понять і уявлень про полікультурне середовище; виховання позитивного відношення до багатогранного культурного оточення; розвитку навичок соціального спілкування. Пріоритетним завданням у цьому зв'язку виступає виховання духовної культури, яка найбільш чітко проявляється у взаємовідносинах людей, особливо в міжкультурних комунікаціях представників різних національностей. Цим обумовлюється актуалізація уваги педагогів,